

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

GERMANY

CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
SCIENCE, ENGINEERING AND
TECHNOLOGY**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi = digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY:
a collection scientific works of the International scientific conference –
Hamburg, Germany, 2026 Issue 5

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian,
Spanish,

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference « **INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY** ». Which took place in Hamburg 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

MUSTAQILLIK YILLARIDA MUSIQA SAN'ATI RIVOJI

FarDu Musiqa ta'limi va san'at yo'nalishi magistri

Uzoqov Elyorjon

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada O'zbekiston mustaqillikka erishganidan keyingi davrda milliy musiqa san'atining shakllanishi, rivojlanishi va uning jamiyat hayotidagi o'rni yoritilgan. Mustaqillik yillarida o'zbek musiqasi chuqur ijtimoiy-madaniy yemirilishlarni boshdan kechirdi; milliy o'zlikni anglash, unutilgan qadriyat va an'analarni tiklash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi.

DEVELOPMENT OF MUSICAL ART DURING THE YEARS OF INDEPENDENCE

ABSTRACT

This article examines the formation, development and role of national musical art in the post-independence period of Uzbekistan. During the years of independence, Uzbek music experienced profound socio-cultural degradation; awareness of national identity, restoration of forgotten values and traditions became one of the priorities of state policy.

РАЗВИТИЕ МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА В ГОДЫ НЕЗАВИСИМОСТИ

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматриваются формирование, развитие и роль национального музыкального искусства в постколониальный период Узбекистана. В годы независимости узбекская музыка пережила глубокую социально-культурную деградацию; осознание национальной идентичности, восстановление забытых ценностей и традиций стали одним из приоритетов государственной политики.

Kalit so'zlar: mustaqillik, musiqa san'ati, maqom, estrada, "Sharq taronalari", milliy meros, folklor, kompozitorlik ijodi, madaniy integratsiya.

Keywords: independence, musical art, maqom, pop music, "Sharq taronalari", national heritage, folklore, composer's work, cultural integration.

Ключевые слова: независимость, музыкальное искусство, маком, поп-музыка, "Шарк тароналари", национальное наследие, фольклор, творчество композитора, культурная интеграция.

KIRISH

Yurtimizda xalqimiz madaniyatini yuksaltirish, san'atni yanada ravnaq toptirish borasida yaratilayotgan beqiyos imkoniyatlarni sanab adog'iga yetib bo'lmaydi. Bularni dildan his qilib, teran idrok etishimiz joiz. Zotan, asrlarga tatigulik bunday

ibratli ishlar bilan har qancha g'ururlansak arziydi. Bizdan talab etiladigani esa milliy madaniyatimizning yanada ravnaq topishi uchun fidokorona xizmat qilishdir, chunki milliy madaniyati yuksak xalq jahon hamjamiyatida mustahkam mavqega ega bo'ladi.[1] Darhaqiqat, musiqa mustaqillik yillarida yanayam rivojlanib, shakllanib borgan.

Musiqa san'atining azaliy an'analari Sharq xalqlari madaniyatida shakllanib rivoj topganligi hamda butun bashariyatga ijodiy ta'sir etganligi, fanda o'z ijobatini topgan. Hayot taraqqiyoti jarayonlarida, G'arb madaniyatining o'ziga xos kamol topganligini esa, hozirgi zamon musiqa san'ati ko'lamidan ilg'ab olish mushkul etnas. Buning negizida musiqa san'ati va uning ichki unsurlarini professionallik darajada umumlashish bosqichlarini o'tashi, bu jarayonda mutanosib tovush pardalarini uyg'unlashtirish hamda barcha barobar qabu! qilishlari kabi mezonlar, umumbashariyat musiqa san'atining go'zal uyg'unlashishiga olib kelganligini e'tirof etish lozimdir. Natijada, musiqa san'ati ijodiyotida G'arb musiqa san'atiga intilish, o'xshatish, madaniyatiga ergashish kabi munosabatlar yuzaga keldi. Har bir xalq o'zining milliy musiqa san'ati bilan birgalikda, ular asoslangan g'arbonsa musiqa ijodiyotini shakllantirdilar. B uni, ilk bosqichlarini taqlidiy munosabat ekanligiga ham shubha yo'q. Lekin zamon va makon, mafkura va siyosat, qolaversa, zamonaviy ijodiy munosabatlar yangi yo'nalish~ larni vujudga kelishini ta'minlab beradi. O'zbek xalq musiqa san'ati o'zining milliy jarayonlarida o'ziga xos va mukammal darajada shakllangan betakror xalq va mumtoz musiqa merosiga ega. XX asrga kelib, bu ijtimoiy hayot so'qmoqlarida va musiqa madaniyatimizda yangi yo'nalish joriy etila boshlandi. Bu ana shu g'arb musiqa madaniyatining negizida musiqa ijodiyotini kamol toptirish edi. Qayd etish joizki, har qanday musiqa xalq madaniyatining rivojiga xizmat qilsa, albatta amaliyotda o'z ijobatini topadi. XX asrga kelib O'zbekistonda ham yevropacha tafakkur oqimining ta'siri sezila boshlandi va zamonaviy musiqaning kompozitorlik ijodiyoti ko'rinishida amaliyotda qaror topa boshlandi.[2]

1991-yilda O'zbekiston o'z mustaqilligini qo'lga kiritgach, madaniy hayotda, xususan, musiqa san'atida tub burilish davri boshlandi. Sovet mafkurasining qoliplaridan xalos bo'lish, milliy o'zlikni anglash va ko'p asrlik musiqiy merosni qayta tiklash davlat siyosatining strategik vazifasiga aylandi. Bu davrdagi rivojlanishni uchta asosiy tamoyilga bo'lib o'rganish mumkin: akademik an'analarni milliyashtirish, folklor merosini institutsionallashtirish va global musiqiy makonga integratsiyalashuv. Mustaqillikning dastlabki yillaridanoq milliy musiqaning cho'qqisi hisoblangan maqom san'atiga munosabat tubdan o'zgardi. Ilgari diniy yoki feodalizm qoldig'i sifatida cheklovlarga uchragan "Shashmaqom", Xorazm maqomlari va Farg'ona-Toshkent maqom yo'llari davlat muhofazasiga olindi.

Muhim burilish: XXI asrning birinchi va ikkinchi o'n yilliklarida maqom ijrochiligi yangi bosqichga chiqdi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining maxsus qarorlari bilan Yunus Rajabiy nomidagi O'zbek milliy maqom san'ati

markazi tashkil etildi. Bu qadam nafaqat ijrochilikni, balki maqomshunoslikning ilmiy-nazariy asoslarini xalqaro miqyosda tadqiq etishga yo‘l ochdi. O‘zbekiston musiqasini dunyoga tanitish va xalqaro madaniy aloqalarni mustahkamlashda yirik festivallar tizimi yaratildi. Bular shunchaki konsert dasturlari emas, balki gumanitar hamkorlik platformasidir: "Sharq taronalari" xalqaro musiqiy festivali (Samarqand): YUNESKO shafeligida o‘tkazib kelinayotgan ushbu anjuman dunyo xalqlari an‘anaviy musiqasini birlashtiruvchi global markazga aylandi. Xalqaro maqom san‘ati anjumani (Shahrisabz): Maqom janrining tirik meros sifatidagi nufuzini oshirishga xizmat qiladi. Xalqaro baxshichilik san‘ati festivali (Termiz/Nukus): Unutilayotgan dostonchilik va baxshichilik maktablarini (Surxondaryo, Qashqadaryo, Xorazm, Qoraqalpog‘iston) qayta tiklash hamda yosh avlodga bezavol yetkazishni ta‘minladi. Mustaqillik yillarida o‘zbek kompozitorlik maktabi g‘arb simfonizmi va sharqona falsafiy tafakkurning sintezidan iborat o‘ziga xos uslubni shakllantirdi. Kompozitorlar (masalan, Mustafu Bafoev, Rustam Abdullaev, Mirxalil Maxmudov va boshqalar) o‘z asarlarida xalq cholg‘ulari (nay, g‘ijjak, chang, qonun) imkoniyatlaridan simfonik orkestr tarkibida unumli foydalana boshladilar. Natijada "Cholg‘u konserti", "Simfonik poema" va zamonaviy o‘zbek operalari hamda baletlari dunyoga keldi. Tarixiy shaxslar (Amir Temur, Alisher Navoiy, Mirzo Ulug‘bek, Bobur) siymosini musiqada gavdalantirish yetakchi tendensiyaga aylandi. Mustaqillik davri o‘zbek estradasida plyuralizm (janrlar xilma-xilligi) yuzaga keldi. Bir tomondan milliy folklor elementlarini zamonaviy pop-musiqqa ritmlari bilan uyg‘unlashtirgan "Etno-pop" yo‘nalishi rivojlangan bo‘lsa, ikkinchi tomondan milliy zamin ustiga qurilgan o‘zbek jazz-musiqasi va rok yo‘nalishlari paydo bo‘ldi. Raqamli texnologiyalar asrida musiqaning sound-production (ovoz yozish va aranjirovka) sifati ham jahon standartlari darajasiga ko‘tarildi. Mustaqillik yillarida O‘zbekiston musiqasini san‘ati shunchaki o‘tmish asarlarini ijro etuvchi soha bo‘lib qolmasdan, balki milliy g‘oya va ma‘naviyatni shakllantiruvchi qudratli manbaga aylandi. U ham o‘zining qadimiy ildizlarini (akademik an‘analarini) saqlab qoldi, ham zamonaviy global musiqiy jarayonlar bilan hamnafas rivojlanishga erishdi.

O‘zbekiston mustaqillikka erishgan dastlabki kunlardan boshlab ma‘naviy-madaniy sohadagi islohotlar davlat siyosatining eng muhim yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Sovet ittifoqi davridagi mafkuraviy cheklovlar va evrotsentrik qarashlar o‘rnini milliy musiqiy merosni asrab-avaylash, xalq ommasiga qaytarish va uning fundamental asoslarini ilmiy tadqiq etish tamoyillari egalladi [3]. Bu davrda o‘zbek musiqasi ham an‘anaviylikni saqlash, ham zamonaviy jahon musiqiy jarayonlariga integratsiyalashuv yo‘lidan bordi.

1. Maqom San‘ati – Milliy Musiqiy Tafakkurning asosi. Mustaqillik yillarida o‘zbek musiqashunosligi va ijrochiligining eng katta yutug‘i — maqom san‘atining professional darajada qayta tiklanishi bo‘ldi. Ilgari faqat tor doiradagi ansambllar darajasida yashab kelgan "Shashmaqom", Xorazm maqomlari va Farg‘ona-Toshkent maqom yo‘llari davlat muhofazasiga olindi [4]. Ayniqsa, so‘nggi yillarda

maqom san'atiga munosabat mutlaqo yangi bosqichga ko'tarildi. 2017-yilda respublikada maqom ijrochiligi va tadqiqotini tizimli muvofiqlashtiruvchi maxsus markaz tashkil etildi. Akademik tadqiqotlarda ta'kidlanganidek, bu qadam maqom janrini shunchaki o'tmish yodgorligi emas, balki jonli va rivojlanayotgan tizim sifatida saqlab qolish imkonini berdi [5]. Boshlang'ich, o'rta va oliy ta'lim tizimida "Maqom xonandaligi" va "Maqom sozandaligi" kafedra hamda yo'nalishlarining ochilishi kadrlar tayyorlash sifatini tubdan yaxshiladi.

2. Xalqaro Musiqiy Festivallar va Madaniy Integratsiya. O'zbekiston o'z mustaqilligini mustahkamlash barobarida jahon hamjamiyatiga o'zining boy madaniy salohiyatini namoyish eta boshladi. Bu borada 1997-yildan buyon an'anaviy tarzda o'tkazib kelinayotgan "Sharq taronalari" xalqaro musiqiy festivali o'ziga xos tashrif qog'oziga aylandi [6].

Keyinchalik ushbu yo'nalishdagi festivallar ko'lami yanada kengaydi:

- Xalqaro maqom san'ati anjumani (Shahrisabz);
- Xalqaro baxshichilik san'ati festivali (Termiz va Nukus);
- Xalqaro milliy raqs va askiya festivallari.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ushbu anjumanlar nafaqat o'zbek milliy musiqasini dunyoga tanitdi, balki g'arb va sharq musiqashunos olimlarining o'zaro ilmiy muloqot maydoniga aylandi. Zero, dostonchilik va baxshichilik an'analari ko'plab xalqlarda unutilayotgan bir davrda, O'zbekiston ushbu tirik merosni asrab qolish bo'yicha global tashabbuskor sifatida namoyon bo'ldi [7]. Mustaqillik yillarida "O'zbek musiqa san'ati" murakkab va sermahsul evolyutsion yo'lni bosib o'tdi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Dadayev A.Sh. O'ZBEKISTONDA MUSIQA SAN'ATINING RIVOJLANISH JARAYONLARI VA TENDENSIYALARI. Ilmiy-nazariy va metodik jurnal. 4-bet.
2. A.Jabborov, S.Begmatov, M.Azamova. O'zbek musiqasi tarixi. Toshkent, 2018-yil
3. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – B. 65-68.
4. To'rayev F. O'zbek musiqasi tarixi. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2004. – B. 120.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 17-noyabrdagi "O'zbek milliy maqom san'atini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3391-sonli Qarori // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari toplami. – T., 2017.
6. G'ofurbekov T.B. Mustaqillik davri o'zbek musiqasi va xalqaro aloqalar. // San'atshunoslik masalalari jurnali. – Toshkent, 2012. – №3. – B. 14-19.
7. Yo'ldoshev A. Baxshichilik san'atining qayta tug'ilishi va uning xalqaro nufuzi. // Madaniyat va san'at yangiliklari. – T., 2019. – №2. – B. 45-48.